

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 f. a za kmeta 1 for.; razmjerno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nur. Post.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepotpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se *Via Nuova N.º 4 i piano 1.*

Godina V.

U Trstu 1. Maja 1874.

Broj 9.

Bratovščina

ZA POMAGANJE UBOGIH ISTARSKIH DJAKAH.

Već je davno tomu, što je „Naša Sloga“ donesla članak, u kom su se preporučivala u Istri tri društva, jedno potrebitije od drugoga. Ta tri društva jesu: Posudilnica, koja bi našoga kmeta oslobodila iz grabežljivih rukuh nemilih lihvarah; onda politično društvo, koje bi branilo naše narodne i ustavne pravice; i napokon društvo za pomaganje ubogih istarskih djakah ili školanah.

Što je prvih dvjeh, za nje kao da još nije došlo vrijeme; a treće se je uprav ustanovilo i počelo raditi u Kastvu. Pa evo mu proglašava i društvenoga zakona, što ga je slavni osnovateljni odbor dao na Rieci štampati te i nam poslao, da ga objavimo, što mi ovo i činimo, zaključujući materinim milikom naše štovane čitatelje i sve ostale rodoljube, neka se popašće čim tko može u ovo naše prvo narodno kolo u Istri.

Proglas hrvatskomu narodu i svakomu prijatelju pučkoga napredka.

I u najprosvetljenijih zemljah pada broj mladeži učeće se po visokih školah; a svaki koj to motri svoje uzroke traži, to jih neki nadje u tom, što se svet voli dati na nauku, koje manje vremena trebaju i bolje se plate; drugi misle ne bez razloga, da su tomu krivo skupoće; treći što drugo.

Nu da mi sami sebo pitamo zašto se hrvatski narod u Istri jedva kao malo dete oda sna budi, a ne žive život naroda dostojan, što bismo mogli odgovoriti?

Osim drugih zaprekah pomisliti bi nam bilo i na one dve žalostne istine: 1) da po Istri u gradovih, gde je prilika za škole malo ima čisto naše korenike; 2) da je naš rod u Istri većinom seljak i težak, koga ove zadnje godine ubijaju slabe letine i protunarodne osnove, da ga pod lažnom krinkom prosvete otudje od kućnoga ognjišta i materinskoga jezika.

Tako se o ceoj zemlji mogu na prste pobrojiti kmetovi, koji bi svoju decu do visokih škola odgojili i učinili jih tako svetlonošami čovečanstva.

Da u društvu uzmognemo postići čega pojednici nemogu to jest da pomognemo kmetom u Istri izuđiti si decu u raznih strukah ljudskoga znanja, u toj čisto rodoljubnoj nameri namislili smo mi podpisani u društvu više prijatelja, da se osnuje društvo pod imenom:

„Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri“

komu je ovo pridani statut potvrđen na temelju zakona o pravu društva od 15. novembra 1867.

Svako pošteno srce učutit će u ovoj nakani svrhu čovekoljubivu ono se za stalno neće oglušiti glasu, koj zove pomoć nevoljnoj sirotčadi.

A vi gospodo rodoljubi po Istri! spomenite se, da je ovo jedini put, kojim čestito i stalno možemo stupati k narodnoj svojoj sreći. Uzeli smo oružje jedino, oružje jednakoga prava svih stališa knjige i nauke. Vi koji niste seljaci ni seljačkoga roda, nabavite zapušćenomu kmetu priliku, da nelegne ukopan njegov talenat nerabljen, kako ga je dobio. Umnožit ćete tim broj, inteligencije broj vam jednakih ljudi — ničijih duševnih robova.

To je najsigurniji i najplemenitiji put narodne borbe, al je i kušnja rodoljubja. Ta niste sami; pomoć će vam: Bog i Hrvati!

Kmetovi istarski!

Nespavajte više kako bezbrižno dete. Čim možete uhvatite se u *Bratovščinu*, naplaćeno će vam biti stostruko, jer sokolovi koje na vaših njedrih odgojite nikada vam ne te postat ljute zmije prisojkinje. Pomozite svi pomalo, pak ćete dobit ljudi, koji će svetu pokazati, da ništa šćavi nego slobodni Hrvati!

Pak će tako doći doba, kada kasni vaši unuci zahvalno budu na tihih grobovih otaca svojih zapevali onu starinsku:

„Gde se bratska sreća slože i olovo plivat može,
A nesloga gde zavlada, tu i slava na dno pada.“

Dakle svi u Bratovščinu da ožive staro pobratinstvo i s njim sretnija vremena!

U Kastvu meseca marča 1874.

Vekoslav Vlah, prov. Predsednik. Franjo Marotti. Pop Ernest Jelusić. Antun Dulčić, gim. namj. uč. Vekoslav Spincić, stud. phil. Fran Mandić, stud. med. Matko Laginja, stud. jur.

Opazka: Prinose prima:

„Osnovatelni odbor bratovščine hrv. ljudi u Istri“ Kastav (Fiume-Castua.)

„Uredništvo Naše Sloge“ Trst (Trieste via nuova Nr. 4 p. 1.)

Svi prinosi javit će se u svoje vreme putem novina, zato molimo, da nam se kažu pojedina lica koja što pošalju i točno u koju svrhu.

OSNOVATELJNI ODBOR.

Zakon Bratovščine hrvatskih ljudi u Istri.

§. 1. Društvo ustanovljeno u Kastvu pod imenom „Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri“ pomagati će mladice iz Istre i Kvarnerskih otokah, učeće se na budi kojoj srednjoj ili višoj javnoj školi.

§. 2. Pomoć ta sastoji u godišnjih podporah, koje dieli društveni odbor pod ovimi uveti: 1) da je molitelj rođen u Istri, il na Kvarnerskih otocih, 2) da je dokazao siromaštvo i dobar napredak u posljednjem tečaju, 3) da su mu roditelji, il skrbnici, il on sam u članovih društva.

§. 3. Društvo će imati svoj kapital i godišnje trošivo.

§. 4. Kapital će sačinjati: svo što društvu dodje do konca god. 1874, pod budi kojim naslovom, osim ako nije prinos za sledeću godinu, 2) sve što dodje kasnije, a nije godišnji prinos, il nije naročito spomenuto, da se ima računati u trošivo, 3) interesi od kapitala od god. 1874 počam sve dok ne naraste na pet tisuća forintih. *)

§. 5. Trošivo jesu: 1) prinosi svih članova, 2) interes od kapitala, kada taj dospije na 5000 for., 3) svaki drugi prihod za koj je naročito spomenuto da se potroši.

§. 6. Članovi jesu prvoga i drugoga reda. Članovi prvoga reda doprinose unapred najmanje jedan forint na godinu. Članovi drugoga reda mogu biti sami kmetovi, koji doprinose najmanje trideset novčiča na godinu.

§. 7. Članovi jedne i druge vrsti imaju pravo pristupa u društvene skupščine i pravo biranja na njih, no izabrani mogu biti samo članovi prvoga reda.

§. 8. Ustup u društvo prijavlja svaki odboru prije početka godine za koju se upisuje; ako zakasni, prinos mu se uručena u sledeću godinu.

§. 9. Isto se tako odboru prijavlja svaki član prije početka godine od koje odstupa; ako toga nečini, drži se i nadalje članom.

§. 10. Društvom će ravnati na godinu dana u redovitoj skupščini izabran i društvu odgovoran odbor od šest lica i sedmoga predsednika.

§. 11. Buduć odbor društvu odgovoran, bira sam med sobom podpredsednika, tajnika i blagajnika, te jih javi na znanje skupščini.

§. 12. Odboru je ovaj posao: 1) ravnati društvenim imotkom postavljajući ga na dobre i sjegurne interese, 2) podeljivati pomoći pod uveti u §. 2 spomenutimi, 3. sazivati redovitu godišnju skupščinu i kazati joj svoje delovanje, 4) izdavati svake godine „Koledar bratovščine hrvatskih ljudi u Istri“ u kom će biti najpotrebitije stvari koledarske, zatim barem statut društva, imena dotadanjih članova i delovanje odborovo.

§. 13. Svaki novi odbornik imeauje u istoj skupščini namestnika, koj će ga nadomestiti, kad bi on bio težkim razlogom zaprečen vršiti svoj odbornički posao.

*) Potrebne prenačine toga §. i možda koji dodatni sledećim bit će predložene prvaj redovitoj skupščini.

razpolovljeni; 2) zastupa društvo s vana te prama tomu prima i odpravlja sve spise spadajuće na bratovščinu i podpisuje uvjek u društvu s jednim odbornikom.

§. 15. Društvo će imati mjeseca augusta ili septembra redovitu godišnju skupštinu, koju saziva predsjednik barem 15 dana prije putem poznatijih zemaljskih novina, a pozivu pridoda u kratko program delovanja.

§. 16. Redovita godišnja skupščina: 1) sluša delovanje odborovo u pretokloj godini; 2) izabire novi, ili potvrđuje stari odbor; 3) prenačinja društvena pravila; 4) razpušća društvo.

§. 17. Redovita godišnja skupščina voljna je odlučivati, kad bude prisutna bar većina članova prvoga reda iz kotara u kom je

§. 14. Predsjednik, a kad on nemože, podpredsjednik: 1) vodi društvene skupščine i odborske sednice, odlučujući kad su glasovi siele društva. Nu o točki 4 §. 16 može odlučivati tekar, kad budu nazočno barem dvo trećine svih članova prvoga reda.

§. 18. Za promjenu društvenoga siele treba većinu prisutnih članova i pismen zahtev nadpolovične većine svih članovah prvoga reda računajući ovamo i ono u skupščini glasujuće.

§. 19. Izvanrednu skupščinu saziva predsjednik osam dana prije svagda kad odbor uvidi potrebu; kad petinu članova prvoga reda pismeno pita spomenuv svoj razlog; kada glede odlučivanja nebi bilo zadovoljno §. 17, to bi predsjednik bio prisiljen razpustiti redovitu skupščinu. Izvanredna skupščina odlučuje kolikogod članova na njoj bilo.

§. 20. Preporo med članovi društva riešava upravni odbor, a za izpitivanje djelovanja odborova bira redovitu godišnja skupščina trojicu izvan odbora stojećih članova.

§. 21. Društveni pečat nositi će gnjezdo, u njom golice, koji željno izdokuju hranu, a naokolo ime društva.

§. 22. Bratovščina govorit će i pisat hrvatski, u prilici ošite potrebe rabit će i drugi jezik.

§. 23. Društvo je ovlašćeno izabrati si na prvoj redovitoj skupščini zagovornika (protoktora).

§. 24. Društvo prestaje: 1) kad naredi državna oblast; 2) kad odluči društvena skupščina kako u §. 16, 4.

§. 25. U toj će prigodi državna oblast od društvenoga imetka ustrojiti štipendije za učenike hrvatsko narodnosti u Istri, i na Kvarnerskih otocili.

Prolazno ustanovo:

Osnovateljni odbor oglasiti će najprilicnijim putem potvrdu ovih pravila; i za toga poslovati u korist budućega društva sazvati prvu redovitu skupščinu, koja će pregledati društven zakon, to izabrati prvi redoviti odbor. *)

Pristup na prvu redovitu skupščinu imaju svi oni, koji su prije početka skupščine osnovateljnemu odboru izradili za društvo barem jedan forint; ako su kmetovi najmanje 30 novčića.

Opomena Dr. Dinka Vitezića

zastup. na car. vicéu dne 30. Marča t. g. ministru naukah glede svoje interpelacije o srednjih istranskih skolah.

Pošto je moj predgovornik (g. Wurm) dokazao, kako se u obće postupa sa slavenskim pučanstvom u Austriji, neostaje mi drago, nego dodati napose, kako se postupa sa Slaveni u Istri.

U tom obziru razlokih jurve u svojoj interpelaciji, što sam ju položio dne 13. Februara, nopravilno i nezakonito postupanje naprama slavenskom pučanstvu u Istri glede jezika, naimo hrvatskoga u srednjih skolah i žalostne posledice, što od tuda izviraaju, pa sam u isto doba upravio i pitanje na Njeg. Preuzv. g. Ministra nastave hoće li i kojim načinom odstraniti to žalostno stanje.

Žalibože doše noprimiti nikakva odgovora na onaj upit. A gospodo moja, mogu vas osvjedočiti, da sve slavensko pučanstvo željno čeka taj odgovor, tvrdo se ufajući, čuti iz ustih Njeg. Preuzv. g. Ministra, da će se barem jednoš i Slavenom u Istri pravica učiniti. (Dobro! Dobro! na djesnici.)

U svojem upitu sam ja razložio i brojevi dokazao, da su prieko dvo trećine pučanstva u Istri Slaveni; u svojem sam upitu razložio, da u nijednoj sriednjoj školi nije uveden slavenski jezik kao učevni, to akoprem Niemei nemogu kazati, da su oni bitni diel pučanstva u Istri, nego jedino da oni tamo živu samo kao činovnici i obrtnici, ipak imaju jednu gimnaziju; Talijani imaju sve škole, gdje za Slavene neima niti jedno.

I hrvatski jezik kao jezik uči se samo dva sata na tjedan i to jedino na gimnazijah i na učiteljskih zavodah a propisan (obligatorio) je taj jezik jedino za djake slavenskoga roda, dočim su

pako ovi prisiljeni proti naredbi temeljnoga zakona učiti se drugomu žemaljskom jeziku; za djake druge narodnosti neobstoji ta ravnopravna dužnost. Takvo različno postupanje nemože se drugako zvati, nego da je nezakonito, kao što je to i moj predgovornik rekao, jer je to proti temeljnomu carevine zakonu, proti naročitoj njegovoj naredbi.

Ali pustimo ovdje na stran obzir narodnosti, pa recimo, da je takva učitba proti svakomu načelu pedagogike i didatike. Kako se možemo ufati, da će mladež štogod naučiti u jeziku, koga ni malo nerazumije? Ona se ovakim postupkom duševno muči, vrijeme gubi, vrijeme najdragocienije, to se k tomu i mnogo bez koristi trudi. Posledice takva nepametna i škodna učenja su očevidne jer namjesto da bi puk u Istri u izobraženosti i blagostanju napredovao, to sve više nazaduje. A to nemože drugačje ni biti, jer blagostanja bez izobraženosti neima, o izobraženosti pako, gdje se uči po načinu, koji je protivan temeljnomu načelu didatike, nemože biti ni govora.

Zato iz toga i sliedi, da iz slavenskoga pučanstva, koje je, kao što već rekoh, u velikoj većini u Istri, vole malo mladićah podaje se višim školam, i ako nekogi sasvim tim to čine, prisiljeni su izkati si utocišće na hrvatskih zavodih. Koja je pako posledica tomu? Posledica tomu jest, da svjedočebe, koje dobiju, nisu spoznate za valjane od strane vlade ove polovine carstva. Radi toga mora mladež ostati u drugoj polovini carevine, pa je za Istru izgubljena.

Poslje svoga toga držim si za dužnost preporučiti što vruće mogu g. Ministru nastave, da što prije može dade odgovor i to zadovoljni odgovor na moj upit.

Ja ne postavljam nikakva predloga buduć, da će moji prijatelji vremenom postaviti resolucije, koje su sastavljene u smislu mojega razlaganja i za koje ću dakle i ja glasovati.

D o p i s i.

Is dolajze Istru.

Ljudi u Istri, naroda i puka slovinskoga, tužo se nobogi, da neimaju nikoga od naroda, puka i jezika svoga, koji bi jim mogao pomoći u njihovih stvarih i potrebah tjelesnih. Jero sudstvo, odvjetništvo, ljekarstvo, pisarstvo i ostala svjetovna čine im se bez razlike u tudjem jeziku. I takodjer da im se već puti poradi te nepoznane tudjine porodit u govoru i poslih velikih škoda, a da oni za to i neznaju, doklegod im nobogim nepade na ploča. A onda jloh i pomagaj!

Tko poznaje Istru, na tu njihovu tužbu nemože ni besjedo prigovoriti, jer se siromahom u obće zbilja tako i dogadja.

Nego, mili Bože, kako je ipak čudnovato ponašanje tih ljudih, toga puka i toga naroda. Jer nu! Ako se ikad gdje sprave za kakovu stvar, na priliku da izberu ljude za kakav posal obćinski, šta ćete viditi? Vidit ćete, samo ako mogu inati med sobom čovjeka Talijana, Karnjela, ili Furlana, da odmah svi složno na njega ruku postavje; jer vole, mi šćavuni nismo za to, metnimo dakle šiora (tako jih zovu) Petra ili Pavla. Pa i ako imaju vriednu i pristojnu čovjeka od svojega puka, naroda i jezika, reku: on za to nije!

Tužni i kukavni takovi ljudi i baš nevriedni pomilovanja, nevide li, kako sami sebi konop za vrat obćesaju? kako daju šibu onomu, koji će jih poslje njom topati, kad ju bude u rukama imao? kako predaju nož onomu, koji će s njim, kad ga primi, opnte na njih krojiti? kako pozlaćuju onoga, koji će poslje blato na njih hitati? Bože mili, hoće li već ikad taj puk otvoriti oči i pogledati na se i okolo sebe, da vidi, kako je zarašćen u brštan (bršljan), koji mu kao hrastu izpija životni sok te čini, da prije dobe uvenc, usahne i pog'ne?

Jošter se tužo i uzdišu, da neimaju već ni svojih svećenikah; gdje jih je nekada bilo i proveć, da jih sad nije ni za potrebu. I to je istina, ali tko je tomu uzrok? Sami. Tko im može i tu pomoći? Nitko drugi nego sami. Šaljite svoju djecu u školu i na nauk, pa kada se vaša domaća djeca nauče, onda ćete imati ne samo svoje svećenike, nego i sudce i advokate i ljekare i pisare i što vam god bude trebalo za dušu i za tielo. Žalibože, odgovaraju na to mnogi, nekada su toliči i toliči išli u školu, učili se liepo, i postali tko ovo tko ono, ali koja nam od njih korist, kad su se razpršili i razišli tko ovamo tko onamo, a doma neće nitko da ostane. I to je donekle istina, al zašto? Zato, što je doma od svojih ljudi ostavljen i zapostavljen svakomu tudjincu, došao taj od gornje ili dolaje strane, kako najveći malovriednjak i mrzotina. Tko to dakle vidi i razmišlja, a ljubi po naravskom zakonu sebe, svoju čast i svoju korist, kako može ikada prebivati s tako krutom maćuhom i za nju skrbiti i raditi?

Zato, ako ćete pomoći sebi i svojim potrebam, držite se svakoga čovjeka, ali prije i najviše svojega i domaćega, koji je

*) Pravila ta potvrđjena su doisto na temelju zakona od 15 novembra 1807 o pravu društva §. 6 i sledeci

vaše krvi i vašega jezika; ljubite svaku čovječju osobu, ali prije i najviše svoju i domaću; prebiraite koliko vas volja, ali u izboru, prije nego na ikoga drugoga, položite ruku na svojega i domaćega. To čineći, hoćete najkraćim i najlagljim putem doći do pomoći sobi i svojim potrebama.

Sedam smrtnih grijehah nadbiskupa Ledohovskoga.

Zasužnjeni nadbiskup poznanski, grof Miecislav Ledohovski, bio je dne 15. pr. travnja skinut sa svoje biskupske časti od protestantskoga crkvenoga suda berlinskoga, koji neima nad katoličkim biskupom glade crkvenih dužnosti nikakve druge oblasti neg onu, koju mu daje njegova tiranska čud i pusta samovolja. Ledohovski je dakako svejedno zato biskup poznanski pred Bogom i pred ljudmi, jer ga po crkvenom zakonu nemože skinuti s biskupstva nitko drugi nego glava crkve katoličke; al je ipak vriedno čuti, koji su ti težki griesi i strašni zločini, poradi kojih se oborila na njega protestantska njemačka zavist i bjesnoća. Evo jih. Prvi njegov grijeh je taj, što je zapovjedio, da se u poljskih školah poljska djeca uče nauk kršćanski u svojem matorinskom poljskom jeziku, ne pako u nerazumljivom njemačkom, kao što je to htjela samosilna vlada pruska. Ako je tu tko kriv, to je sjegurno vlada, a nikako biskup, koji se u tom držao jedino zakona naravskoga, tim na koncu konca zakona božjega. Drugi grijeh nadbiskupa Ledohovskoga jest, što je proglasio svojim biskupljanom okružno pismo, što su ga njemački biskupi, sakupljeni u Faldu, zajednički pisali na sve njemačke katolike; treći, što je imenovao i promjestio neke župnike i duhovno pomoćnike, a da nije pitao od vlade dopušćenja, kojega mu po crkvenih zakonih i potreba. Državni obiskrbnik Gröben nabrojio je 72 takova tobože nezakonita imenovanja i promješćenja, od kojih 34 bjolu kažnjena sa 29,700 pruskih talirah globe i sa dvogodišnjom tamićom u Ostrovu, a za ostala tražilo se i postignulo njegovo svrgnutje. Njegov četvrti grijeh jest, što je proglasio, kao što je bila njegova dužnost, papino pismo, u kom se kore i odsudjuju pruski protueckveni zakoni; peti, što nije htio popuniti konačno dva župnička mjesta, kao što je to proti crkvenom zakonu zahtijevala od njega svjetovna berlinska vlada; šesti, što je izobčio nekoga Schrödera, nedostojna svećenika i očitá odpadnika; i najposlje sedmi, najveći i najteži, što nije htio poslušati vrhovnoga predsjednika poznanskoga pokrajine, koji ga je silio, neka se odreče svoje biskupske vlasti i časti, a nije jih primio od njega, nego po svetom redu od Boga i od vidljive glave crkve Isukrstove. To je čto tih sedam smrtnih grijehah, što jih je učinio nadbiskup Ledohovski, ne proti Bogu, nego proti samovoljnoj pruskoj vladi, i poradi kojih je bio svrgnut sa svoje biskupske stolice. Vrhovni obiskrbnik državni reče tom prigodom, da nikomu nije slobodno suditi državnih zakonah. Dobro, a je li svjetovnoj oblasti slobodno suditi i ukidati zakone naravske i crkvene, kao što je to učinio berlinski parlament svojim svibanjskim ukazí? Zakon naravi i svijesti ide pred svakim drugim zakonom, jer bez poštovanja tih zakonah prestaje čovječje dostojanstvo, i tim temelj svakomu drugomu zakonu. Pripovieda se, da je pruski kralj Friderik voliki rekao nekada, da se u njegovoj državi može spasiti kako kega volja, akoprem Friderik nije htio čuti ni govoriti o slobodi. A ovo sad, gdje u Pruskoj vladaju ljudi, koji se drže za oviet evropskoga slobodnjačtva, mora se tamo i u Boga vjerovati, kako oni zapoviedaju. Ali da je sloboda ipak nešto drugo, nego što vole i hoće ti samozvani pruski slobodnjači i njihovih drugudnji sljedbenici, to već pomalo uvidja sav svijet, a doći će vrijeme gdje će to morati izpovjediti i sami.

„SLAVIA“

UZAJEMNA OSJEGURAVAJUĆA BANKA U PRAGU.

U bečkom listu „Finanzielle Presse“ čitamo slijedeće:

Usljed poslato nam okružnice od 30. Marča t. g. ta osjeguravajuća Banka je utemeljila za unutarnju Austriju obće zastupstvo (Generalrepresentanz) sa stolicom u Beču. Dotično ravnateljstvo nahodi se u rukama gospod. Julija Türka, kao prvoga, i Leopolda Aengstela kao drugoga društvenoga tajnika. Ta dva gospodina službuju kao takvi jurve od 12. prošloga mjeseca u Pisarnici „Hölgelgasse“ kuć. br. 6. Veseli nas od srdea da u glavnomu gradu Beču imamo ovaj zavod, koji je u vrijeme svojega potgodianjega obstanka pokazao dostatnu vrstnoću svoga života i svoje oprezno ravnanje, pa se čvrsto ufamo, da će toma novoosnovanom zastupstvu za rukom poći te će si ovaj dobar glas, što si ga je Slavija u Čoskoj, Moravskoj i u Slieziji dostignula, i po drugih njemačkih zemljah uspješno opravdati. Pošto je službom znano, kako je Slavija okrug svoga djelovanja razširila, mi nemožemo nego da nekoje podatke ovdje zabilježimo, koji će ono povjerenje, što ga je svijet

u to novoustrojeno obće zastupstvo jurve položio, nedvojbeno u nekoliko opravdati. Mi erpimo te podatke iz najnovijih izvješćah o djelovanju Slavije, pa hoćemo dotične uspjehe trijuh god. 1869. 1772. i 1873. jedno usporod drugoga metnuti. Pošto je društvo u godini 1869. brojilo 6980 dionikah sa osjeguramom glavnivom od 4,100,300 for., narasao je ovaj broj u godini 1872. do 111,741 dionika sa osjeguramom glavnivom od 70,531,017 for. tako, da je društvo na koncu slijedeće godine 1873. sa 130,687 dionikah osjeguramom glavnivom od 91,577,550 for., pa imalo Bruto-primitak od 1,393,349. Mislimo, da ti autentični brojevi bez svakoga tumačenja sami po sebi dosta kažu. Pravi imetak Banke koncem Marča iznosi 1,415,498 u gotovini, u dobrim stvarih i nepokretninah.

Slavija posluje usljed svojih novijih, mjeseca Septembra 1872. od dotične oblasti potvrđenih pravilah, u pet oddjelih naime oddjel I. II. i III. osjeguranje na življenje, po različnih braušah; IV. oddjel osjeguranje proti vatři; oddjel proti tući. U III. oddjelu nahodi se samoupravna mlinska zadruga (autonome Mühlverband.)

Pošto smo ovim toli razgranjeno djelovanje Slavije nactali, ufamo se, da ćemo do mala prigodu imati i o nutarnjem ustrojstvu društvene administracije obširnije prosboriti. Slaviji je sada predsjednik g. Grof Ivan Harrach, kojega ravnateljji gg. Dr. Autan Cizek, Dr. Josip Milde i Rudolf Novik, a g. Franjo Novák kao obćeni tajnik podupiru. Medju timi osobami povjerenstva, koji kod pojedinih zastupstvah posluju pa Slavije upravu nadziru i pretresaju, nahodimo štovanja vriedna imena iz krugovah odličnih ekonomah, činovnikah i obrtnikah.

Na koncu javljamo, da u točaju petgodišnjega djelovanja Slavije bilo je plaćeno za škodu 960,864.020 t. od kojih 351,655.94 for. spada na godinu 1872, dakle preko jedne trećine. Od ove posljednje svote od 13,603.62 for. spadaju na osjeguranje življenja, 177,949.70 for. na osjeguranje proti vatři, 38,252.68 for. za škodu samoupravnih mlinskih zadrugah, pa 121,846.81 for. za osjeguranje proti tući.

Fr. Ma ča će reć, da oni tri talijanski istranski poslanici va Beču, Vidulich, Defranceschi i Kamalić, smirom onako mudro reče?

Ju. Ha, morebit zato, da pokažu, da Istra ni ničesa potrebna.

Fr. Eh, moj Jurino, neznaš ti te prave no!

Ju. Tako zaš?

Fr. Ač neumiju nego talijanski!

Ju. Poč su dakle tamo šli?

Fr. Zato da pokažu, da je svakomu Istrana dosti znat samo talijanski, da svoje stvari po svetu dobro i koristno opravi!

NA RASTANKU.

Imenovan bilježnikom grada Siska, nakon 16 godinah moga boravljenja u Kastvu kao tajnik obćinskoga Glavarstva, ostavljam sa srdačnim pozdravom sav puk Kastavski. S Bogom.

U Kastvu 26. travnja 1874.

FR. STEIDL.

SVAŠTA PONEŠTO.

* Inglezka po popisu od godine 1871. broji 23 milijuna dušah u prostoru 7,769,449 četvorouglastih miljah, 44,142,651 kuća, 2,200 gradovah i selah, med kojimi grad London sa 3 milijuna 800 tisućah dušah. Inglezko pućanstvo po zanatu ili djelu dieli se ovako: knjižovnikah, umjetnikah, odvjetnikah, liečnikah i svećenikah ima 700,000; službenikah 5 milijunah; poljodjelacah 1 milijun i 600 tisućah; rukodjelaćah, med kojimi je trećina ženah, 5 milijunah; nekoristnih ljudi, med kojimi za čudo postavljani su svi ukupno lupeži, potopuhi (skitalice) i posjednici 160 tisućah. Med svimi pako u najvećem su broju trgovci, kojih ima svake vrsti.

* Ostakljeni eukar. U Francuskoj su iznašli, da se sladorom (eukarom), dugotrajnim i ponovljenim kuhanjem otvrdnutim, staklo rezati može isto onako kao diamantom.

* Broj katoličkih svećenikah u Njemačkoj. U Pruskoj ima 7690 svećenikah; u Bavarskoj 7000; u Württembergu 1000; u Saksonskoj 700; u Badem 1100; u Assii 284. Ako se ovim jošto doda 14.000 misnikah i zabraćenikah raznih rodovah, imat će se u Njemačkoj broj od 32 tisuće duhovnikah na 15 milijunah Katolikah.

Različite viesti.

* Naše delegacije su se sastale 20. pr. m. u Pešti. Nj. Veličanstvo, naš car i kralj, jest prigodom njih otvaranja držao govor i rekao, da živimo sa svima sujednima državama u najboljem prijateljstvu, pak da se ufa, da ćemo imati trajan mir, koji da leži i da mora ležati najviše na srcu Njegovoj vladi.

* Naši novi crkveni zakoni hoće biti doskora gotovi i u zastupničkoj i u gospodskoj većnici. Ti zakoni nisu napereni samo proti crkvi, nego i proti svakoj nenjemačkoj u Austriji narodnosti, i to najbrže u prvom i najpoglavnijem redu. Kad se budu počeli jednom razvijati, nekoji visokoumni političari hoće se svojoj političkoj plitkosti sami čuditi, ali će bit prošlo vrijeme toj prekasnoj mudrosti.

* Ovdješnje c. k. Namjestništvo javlja svojim pismom od dne 19. aprila, da će se novačenje na Kvarnerskih otocih obaviti tečajem t. m., to jest, dne 15. i 16. u Lošinj, 19. u Cresu, a 22. i 23. u Krku.

* Trgovina u Trstu sa kopnom umanjila se mjeseca Marča 1874. naprama Marču od 1873. za 231.932 centa. To ogromno umanjenje (ukupno česti diel) ima svoj uzrok u izvoženju, koje se je umanjilo za 284.098 centih dođim se uvozna trgovina umnožila za 52.166 centih.

* Brodarstvo. U prošlom ljetu dojadriše u Trst 6707 brodovah na jadra (kreatih 6009, praznih 698), — parobrodah 1339 (kreatih 903, praznih 437); odjadriše iz Trsta 6780 brodovah na jadra (kreatih 4919, praznih 1861), parobrodah 1449 (kreatih 1118, praznih 301).

* U Trstu i okolici pohađa školu 11,357 djece jednoga i drugoga spola, i to od 18,000, što bi ju imala pohađati, dakle skoro 7,000 je još i danas bez škole.

* Naši zadnji izbori. Neki talijanski dopisnik iz Istro u jednih ovdašnjih novinah predbacuje vladi u svojoj ljutosti, da je prigodom zadnjih izravnih izborah držala s talijanskom u Istri strankom proti Slavenom. Što neće svo ljet čovjek izbrbljati!

* † Dr. Josip Luciani promiatio je u Labinja dne 28. Marča u 64. godini svoje dobe. Bijaše zastupnik na pazinskom i labinj-skom birališću. Pokoj mu duši! Labinjski i Pazinski birači hoće bit opet pozvani, da biraju svojega zastupnika. Kad to bude, hoćemo im u svojoj vrijeme javiti. A oni neka se već sad dogovaraju, koga će izabrati.

* Za učitelje i učiteljske pripravnike. Ministarstvo državne obrane je javilo, da će učitelji i učiteljski pripravnici biti pozvani, kao i djaci, na vojnička vježbanja samo za vrijeme školskih praznikah, i to najviše za 4 tjedna.

* Za bogoslovce. Visoko Ministarstvo je naredilo, da je vojničkim odpušćenikom i rezervistom izvan aktivne vojničke službe slobodno učiti teologiju, ali da zato prestaju biti vojnici.

* C. K. Korveta Fridrich odjadriti će što prije, pak se označuje, da se pisma, upravljena komu od onih, koji se nahode na tom brodu, imaju poslati sljedećim napisom: „Gospodinnu N. N. na brodu c. k. Korvete Friedrich u Beč (pomorski odsjek). C. K. pomorski odsjek uzimlje na se skrb odprimeti ta pisma na svoje pravo mjesto.“

* Prepovjed. Ovo c. k. Namjestništvo oštro zabranjuje svim i svakomu pojedinomu ribaru, *dinamičom* ribe loviti, pa dodaje, da se jurve snuju sposobni i oštri zakoni, kojimi će se urediti način lovljenja ribah.

* Dobra viest. Čitamo u novinah, da je vinu posvud znamenito ciena pala u nadi obilate dođuće trgatbe. Stara vina su pocienila od 4 do 6, a nova od 2 do 3 for. po vedru iliti barilu.

* Ugarska U Pančevu započeo je 26. p. m. izbor sabor-skoga zastupnika po drugi put za peštansko vječće, a svršio 28. istoga sjajnom pobjedom Srbaljah. Dr. Polit, poznat i u Hrvatskoj iz Rauchove dobe, izabran sa 4400 glasovah proti Stojakoviću, predloženiku ugarske stranske. Izbor je znamenit s toga, jer je stanovništvo prvi put poslje razvojačenja Krajine izvršilo svoje ustavno izborno pravo, a i pokazalo sjajno budnu narodnu svijest. Slava mu!

* Nj. Preuzv. biskup Strossmajer javlja društvu Svetojeronimskom, da je odlučio kupiti svake godine 100 for. društenih knjigah, da jih porazdieli medju žiromašni puk. Isto tako da će marljivije učenike pučkih školah upisati na svoje troškove u društenike.

* Preuzv. g. Biskup J. Strossmajer poslao je „Narodnomu Listu“ u Zadar sljedeće:

Slavni urednici!

Čast mi je poslati 100 for. braći bjednikom u Dalmaciji, koji se nuždom bore. Zao mi je da mi silni trošak na moju stolnu crkvu ne dopušća obiljniji biti, kô što mi bi srce željelo. Srdačni pozdrav svoj miloj braći.

Djakovo, 6. travnja 1874.

STROSSMAJER biskup.

* Prosvjeta u austrijskom Carstvu. Lani se je uzelo u našem Carstvu 53,116 mladićah u vojnike. Od ovih su znali pisati 27,042. U tom se broju računaju i 38,415 mladićah, što jih dade Ugarska i med kojimi znalo jih je pisati 12,975. Razdjeljeni ti vojnici na pojedine pokrajine, od 1000 njih znade pisati: u Dolnjoj Austriji 985, u Sleziji 946, u Gornjoj Austriji 893, u Českoj 810, u Solnogradskoj 756, u Štajerskoj 755, u Moravskoj 671, u Koruškoj 581, u Tirolskoj 366, u Ugarskoj 358, u Primorju 307, u Hrvatskoj 143, u Galiciji 115, u Kranjskoj 106, u Bukovini 89, u Dalmaciji 43.

* Koliko se spuši. Potrošak smotakah (cigari) u Austriji umnoži se sve to više; godine 1869. bilo je prodano 759,076.529 domaćih smotakah, a 3,904.611 inozemskih; godine 1873. jedan milijard, 131,034.828 domaćih i 6,983.572 inozemskih.

* Srbski knez Milan je odputovao 26. pr. mj. u Carigrad u pohode turskomu Sultanu, sprovedjen mnogobrojnom pratnjom.

* U njemačkom parlamentu skrojio se zakon, koji daje vladi oblast, protjerati iz domovine svakoga, koji se nobi pokorio svi-banjskim crkvenim zakonom. To je u svako vrijeme zadnji korak svake nasiine i protunaravske vlade, zvala se ona s ovim il onim imenom.

* Dobrotvorno društvo gospodjah u Trstu, ustrojeno godine 1872. pod pokroviteljstvom kraljice Špaujolske, grofice Molina (sada pokojne), kao što bijaše već u svojoj vrijeme javljeno u ovom listu, raste i uspijeva svaki dan sve to ljepše i bujnije. Tomu društvu je svrha, sakupljati i praviti crkvena ruha i ostale crkvene sprave, da se poklone ubogim i siromašnim župam il plovanijam tršćanske biskupije. Ovo se je godine napravilo, pa će se ovih danah različitim župam razposlati: Plaščovah (piviali) 5, planetah 31, opleć-nikah (voli omerali) za sv. blagoslov 12, dvoličnih stolah za sv. krst 12, bjelo stole odlučeno 2, misnih košuljah (camico) 26, pojasa (cingoli) 24, naglavnikah (amitti) 56, korporalah 140, otiračičah (purificatori) 180, obrusićah (manutergi) 66, roketah 13, buršah za pričet bolestnikah i za sv. ulje 15, kapićah za pikside 6, predstora (antependijah) 9, justakah (kušinah) za oltar 8, mislah 5, obred-nikah iliti ritualah 4, palmah 8, cvietnikah iliti grastah (posudicah) za palme 2, slikah u okviru 4 i 1 propelo. Potrošak za priprevu tih crkvenih upravah iznaša 1540 for. Nekeje od tih stvarih hjehu darovane od vedušušnjih dobročiniteljeh. Preostatak iznosi do 400 f.

* Novačenje u Trstu. Kako se čita u „Triester Zeitung“, od 220 tršćanskih novakah, hjehu najdeni sposobni za vojničstvo 37.

* Veliki vihar je bio u Beču dne 14. prošloga mjeseca, grmilo je i bliskalo strahovito i tuđa padala debela kao golubja jaja. Tom prigodom da je postradala nebrojena sila ubogih ptićeah.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Č. g. Antun Lupetina, žup. upravitelj u Humu, bi imenovan Plovanom u Draguču. — Č. Josip Plogar, duh. pomoćnik u Zminju, ide u Hum za žup. upravitelja. — Č. g. Agustin Skočir, dosadašnji kapelan B. D. M. „del Carso“, bi promješćen u Antinjan blizu Kopra kao žup. upravitelj. — Č. g. Božić (Natalo) Depiera, duh. pomoćnik u Momijanu postao je kapelan B. D. M. „del Carso.“ — Č. g. Franjo Peculic ide kao duh. pomoćnik u Momijan. — Č. g. Ferdinand Kogej, duhovni pomoćnik u Krkaveah stupio je u red teutonički.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Aprila 1874.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	—
Carški dukati (cekini)	5.25	5.25	5.25 1/2	—	5.25 1/2	5.26	5.26 1/2	5.27	5.27	5.27	—	5.28	5.28	5.28	—
Napolocni	8.00 1/2	8.07 1/2	8.07 1/2	—	8.06	8.06	8.06 1/2	8.08	8.07 1/2	8.07 1/2	—	8.07	8.03	8.06 1/2	—
Lite Inglesko	11.22	11.21	—	—	11.23	11.20	11.21	11.23	11.27	11.30	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio)	105.50	105.35	105.35	—	105.25	105.25	105.15	105. —	104.76	104.25	—	104.85	104.75	104.50	—

A. Karabalić Vlastnik.

Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.

Tisk. Sinovi K. Amati.